

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Läsundervisningen
inom ämnet svenska för årskurs 7-9 på
Ringsbergsskolan i Växjö kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Allmänna undervisningskvaliteter

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

Bakgrundsuppgifter om Vislanda skola

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 under våren och hösten 2011. Granskningen av Ringsbergsskolan i Växjö kommun ingår i detta projekt.

Skolinspektionen har besökt skolor under våren och hösten 2011. Under denna period sker omfattande förändringar av regelverket på skolområdet. Utgångspunkten för Skolinspektionens granskning kommer att vara densamma oavsett om besöken sker på våren eller hösten, men bedömningarna kommer att göras utifrån olika regelverk. Redovisningen består av två delar, en som belyser allmänna undervisningskvaliteter och en som belyser ämnesspecifika undervisningskvaliteter. Frågeställningar och metod redovisas i slutet av denna rapport under rubrikerna Syfte och frågeställningar samt Metod och material.

Skolinspektionen kommer vid sina bedömningar att utgå från skollagen (2010:800) och därtill hörande författningar, bland annat skolförordningen (2011:185) och förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37).

Förordningen om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 1994:1) samt förordningen om kursplaner för grundskolan (SKOLFS 2000:135) ska under läsåret 2011/12 fortsätta att gälla för elever i årskurs 9 i grundskolan. Därmed utgår kvalitetsgranskningen från dessa författningar när det gäller årskurs 9.

Ringsbergsskolan besöktes den 19 och 27 september samt den 11 oktober 2011. Ansvariga inspektörer har Nils Pihlsgård och Verica Stojanovic varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse

Rapport

2012-04-24

2 (15)

Dnr 400-2011:1833

av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 genomförs i sammanlagt 30 kommunala skolor och 10 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av läsundervisningen inom ämnet svenska för årskurs 7-9 är genomförda redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. De skolor som ingått i granskningen bildar en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

På Ringsbergsskolan observerades sex lektioner. Varje observerad lektion bedömdes flera olika aspekter av kvaliteten på läsundervisningen. För varje aspekt finns en eller flera bakomliggande indikatorer vilka konkretiseras i ett observationsschema i form av goda exempel. Bedömningen av varje aspekt är ett medelvärde av bedömningen av aspektens indikatorer, dvs. av de som varit möjliga att observera under den aktuella lektionen.

Om ingen indikator för en aspekt kunde observeras bedömdes inte heller den aktuella aspekten.

Resultat

På Ringsbergsskolan har det genomsnittliga meritvärdet de senaste fem åren varierat mellan 197 och 250 poäng. Skolan har haft 100 procent måluppfyllelse i svenska, då alla elever i årskurs 9 nådde minst målen för betyget G, under samma period förutom 2009 då 94 procent av eleverna nådde målen i svenska. Skolan har bara cirka 20 elever i varje årskurs vilket gör det svårt att dra statistiska slutsatser men skolan skriver i sin kvalitetsredovisning att skillnaden mellan pojkar och flickor följer den nationella bilden med högre resultat för flickorna än för pojkarna. Det finns också analys och beskrivningar av åtgärder för ökad måluppfyllelse men inte de är inte alltid fokuserade på skillnaden mellan pojkar och flickor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Ringsbergsskolan behöver fortsätta arbetet med att utvärdera och analysera skolans kunskapsresultat och ta fram åtgärder för att pojkar ska nå lika goda resultat som flickorna.

Rapport

2012-04-24

4 (15)

Dnr 400-2011:1833

Allmänna undervisningskvaliteter

Aspekter vid granskningen

- Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö
- Struktur och organisation
- Individanpassning, variation och utmaning
- Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward¹

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

- läraren skapar en positiv atmosfär.
- läraren bemöter eleverna med respekt och främjar respekten mellan eleverna.
- läraren har positiva förväntningar på eleverna och elevernas självtillit.
- läraren skapar motivation inför olika aktiviteter.
- läraren involverar alla elever.

Skolinspektionens bedömning

Lektionsobservationerna visar att det generellt råder en positiv atmosfär där lärarna tilltalar eleverna på ett positivt sätt, visar empati samt lyssnar på vad eleverna har att säga. Eleverna upplevs trygga och inspektörerna uppfattar att eleverna vågar prata på lektionerna och att deras tankar och idéer tillåts. Även i de fall tillrättavisningar ges sker det på ett lugnt sätt. Eleverna är aktiva på lektionerna även om eleverna i årskurs 9 är mer aktiva än eleverna i årskurs 7. Det är också färre tillrättavisningar i årskurs 9 än i årskurs 7.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö* uppvisar huvudsakligen starka sidor. Atmosfären i klassrummen är tillåtande och stödjande och eleverna bemöts med respekt och höga förväntningar.

¹ framåtsyftande vägledning i syfte att förbättra elevernas möjlighet att nå målen

Struktur och organisation

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

- läraren genomför en genomtänkt lektionsstart
- läraren genomför en välstrukturerad lektion
- läraren ger tydliga förklaringar och instruktioner
- läraren kontrollerar att eleverna förstått förklaringar och instruktioner
- läraren gör ett tydligt och sammanfattande lektionsslut

Skolinspektionens bedömning

De planeringar för arbetsområden Skolinspektionen tagit del av före besöket på Ringsbergsskolan var i många fall väldigt utförliga med koppling till kursplanen och tider för hur lång tid olika moment beräknas ta. De lektioner Skolinspektionen observerade var också i de flesta fall välstrukturerade med en genomtänkt start och någon form av sammanfattande avslutning men lärarna kopplade sällan till kursplanerna eller angav syfte med den aktuella lektionen. Eleverna hade dock bedömningsmatriser som de är vana att använda. Lärarna säger att eleverna är duktiga på att skatta sig själva och andra. I Skolinspektionens enkäter inför granskningen har eleverna svarat att lärarna pratar om målen med läsundervisningen en eller ett par gånger i månaden. Några lektioner var mitt i pågående arbetsområden och eleverna började direkt där de slutat föregående lektion och arbetat var tänkt att fortsätta kommande lektion. De instruktioner och förklaringar lärarna gav eleverna var i de flesta fall tydliga och eleverna kunde snabbt komma igång med arbetet. Lärarna gick runt i klassen och svarade på frågor och hjälpte till under arbetets gång.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Struktur och organisation* uppvisar fler starka än svaga sidor. Lektionerna följer en genomtänkt struktur med inledning och i de flesta fall en planerad avslutning och tydliga instruktioner ges.

Rapport

2012-04-24

6 (15)

Dnr 400-2011:1833

Individanpassning, variation och utmaning

Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten

- läraren anpassar undervisningen till elevgruppen
- läraren skapar gynnsamma förutsättningar för elevernas kognitiva utveckling genom samtalsstrukturen i klassrummet
- läraren ser till att elever med behov av särskilt stöd under lektionen får sådant

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens bild av undervisningen på Ringsbergsskolan är att den till allra största delen är anpassad efter elevgruppen. Det finns också goda förutsättningar för elevernas utveckling tack vare en varierad undervisning och möjlighet för eleverna att studera och redovisa på olika sätt. Skolans satsning på en dator till varje elev ger också möjlighet att till exempel kombinera bild och text med ljud och musik vilket skapar förutsättningar för individanpassning, variation och utmaningar, ett arbete som dock kan utvecklas. Två lärare undervisar i svenska i årskurserna 7 – 9, varav en även är specialpedagog. Det gör att stödet aldrig är långt borta. Huvuddelen av eleverna har gått på skolan under hela sin skoltid och deras stödbehov är väl kartlagt. Stöd ges också till de elever som har behov av det inom klassens ram och i olika former. Elevernas datorer är också ett hjälpmedel för särskilt stöd då det ger möjlighet att ta del av inlästa läromedel, talsyntes etc.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *individanpassning, variation och utmaning* uppvisar huvudsakligen starka sidor. Undervisningen är varierad och anpassad efter elevernas behov och förmågor vilket även omfattar särskilt stöd.

*Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward***Exempel på indikatorer vid granskningen av aspekten**

- läraren involverar alla elever
- läraren ger möjligheter till inflytande och eget ansvar
- läraren skapar förutsättningar för elevernas aktivitet och engagemang
- läraren använder sig av formativ bedömning under lektionen
- läraren ger eleverna tillfälle att reflektera över undervisningen och sitt lärande

Skolinspektionens bedömning

I Skolinspektionens elevenkät har de flesta elever svarat att lärarna ett par gånger per vecka eller månad lyssnar på elevernas förslag på undervisningen men något mer sällan också ändrat undervisningen efter elevernas förslag. Detta stämmer väl överens med vad lärarna säger under intervjun. De berättar att eleverna bland annat är med och väljer vilka teman de ska arbeta med. Elevintervjuerna ger dock en bild av att eleverna inte uppfattar att de kan påverka undervisningen och heller inte får vara med och utvärdera den. De säger att planeringarna är klara när arbetet börjar och att de inte blir tillfrågade om hur de vill arbeta. Även om eleverna har ett rimligt inflytande över undervisningen behöver lärarna vara tydligare med vilka delar av undervisningen de har haft inflytande över. Av de lektioner Skolinspektionen besökt framgår att eleverna är aktiva på lektionerna något som möjliggörs av den öppenhet för olika metoder och arbetssätt som präglar skolan. Under intervjuerna kan eleverna berätta om att de bland annat ges möjlighet att studera och redovisa på olika sätt. Skolans satsning på en dator till varje elev möjliggör också för eleverna att vara aktiva utifrån sina egna behov och erfarenheter. Av de observerade lektionerna framgår att aktiviteten är större i årskurs 9 än i årskurs 7. Under de flesta lektioner Skolinspektionen besökte på Ringsbergsskolan gick läraren runt i klassen och hjälpte till. De samtal mellan lärare och elev(-er) Skolinspektionen kunde ta del av var inte sällan av formativ karaktär men fokuserades oftast på den aktuella uppgiften och inte på att utveckla elevernas lärande i ett större perspektiv i förhållande till kurs- och läroplan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att aspekten *Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward* uppvisar fler starka än svaga sidor. Goda möjligheter och förutsättningar finns för elevernas aktivitet och engagemang och eleverna ges möjlighet till inflytande och eget ansvar. Eleverna tillåts också påverka undervisningen även om eleverna inte alltid uppfattar att det är så. Vidare tar eleverna aktiv del i arbetet på lektionerna men den återkoppling som ges är som regel kopplad till den uppgift man arbetar med och inte ämnad att utveckla elevernas lärande.

Rapport

2012-04-24

8 (15)

Dnr 400-2011:1833

Ämnesspecifika undervisningskvaliteter

*Skolans övergripande arbete med läsundervisning***Exempel på utgångspunkter vid granskningen**

- Rektorn ser till att det förekommer pedagogisk samverkan i syfte att stödja elevernas långsiktiga läsutveckling.
- Rektorn tar ansvar för att skolans fysiska miljö stödjer läsprocessen.
- Eleverna har tillgång till skolbibliotek som används aktivt i läsundervisningen.
- Rektorn utvärderar och omprövar regelbundet de särskilda stödinsatser som ges.
- Rektor ger lärarna möjlighet till kompetensutveckling med inriktning mot läsprocessen.
- Rektorn tar ansvar för att eleverna får det garanterade antalet undervisningstimmar i svenska som timplanen anger.
- Rektorn tar ansvar för att lärarna har förutsättningar i form av läromedel, datorer, resurser osv.
- Eleverna känner till kursplanens mål, vet vad de ska kunna och vad de kan.
- Läroplan och kursplan används som utgångspunkt i undervisningen.
- Skolan arbetar med ämnesövergripande studier.
- Lärarna utgår vid bedömning och betygssättningen i ämnet svenska från de nationella målen i kursplanen och från betygskriterierna.

Skolinspektionens bedömning

Av elevenkäten framgår att ämnesintegrering sällan sker mellan svenska och till exempel natur- och samhällsorienterande ämnen. Eleverna säger också under intervjuerna att det främst är andra ämnen som integreras med varandra och att man i hem- och konsumentkunskap arbetar mycket med informationstexter men att det inte är kopplat till ämnet svenska. Lärarna är dock tydliga med att svenskan inte har ett eget innehåll utan måste finnas i ett sammanhang och att de bland annat samarbetar med historia och andra ämnen. De säger vidare att alla ämneslärare på skolan ska ta upp ord och begrepp så att eleverna får ett ordförråd och att även slöjden arbetar med språkutveckling. Skolinspektionens bedömning är att skolan i hög grad integrerar olika ämnen så att eleverna får en helhet i sina studier men att det är viktigt att eleverna framför allt i bedömningssituationer görs medvetna om att även deras insatser i andra ämnen vägs in i ämnet svenska. Eftersom eleverna arbetar med matriser för att bedöma sig själva och sina klasskamrater är det också av vikt att det tar hänsyn till hela studiesituationen och inte bara det som presteras då det står svenska på schemat. Skolan har goda förutsättningar när det gäller kompetens, utrustning och lokaler. Eleverna har egna datorer

och skolan har ett eget bibliotek och en bibliotekarie på halvtid. Lokalerna ger också möjlighet till olika arbetsformer. Lärarna utgår vid planering av undervisningen samt vid bedömning och betygsättning från kurs- och läroplan. Stödbehov kartläggs tidigt och stödinsatserna följs upp och utvärderas. Kompetensutvecklingen den senaste tiden har i stort sett enbart handlat om de nya skolförfattningarna och inte så mycket om ämnet svenska.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Skolans övergripande arbete med läsundervisning* uppvisar i huvudsak starka sidor. Förutsättningarna är goda tack vara att skolan har ett bemannat bibliotek, samt är välförsedd med datorer och kompetent personal. Skolans arbetar till stor del ämnesövergripande, något som eleverna dock behöver bli påmind om särskilt då de ska bedömas av lärarna och av sig själva.

Rapport

2012-04-24

10 (15)

Dnr 400-2011:1833

*Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?***Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen**

Finns exempel på

- skönlitteratur
- sakprosatexter
- texter som kombinerar ord, bild och ljud och deras dramaturgiska komponenter
- kombinationer av olika texttyper
- texter från läromedel, andra skolämnen
- texter från digitala media
- texter producerade av lärare
- texter valda utifrån elevernas intressen erfarenheter och behov
- texter med autentiskt syfte som ligger bortanför elevens färdighet

Skolinspektionens bedömning

Av enkäter och elevintervjuer framgår att eleverna får arbeta med en mängd olika texttyper i ämnet svenska men att tyngdpunkten ligger på skönlitteratur. Skolans lokaler gränsar till regionteatern något som utnyttjats mer de senaste åren. Växjö kommun har också satsat mycket på musik, drama och konst vilket skolan också utnyttjar. Någon klass som Skolinspektionen observerade arbetade också med att dramatisera delar av en bok de läst. Skolans satsning på elevdatorer anpassade för såväl text som bild och ljud skapar också möjligheter att arbeta multimedialt, något som också görs i stor utsträckning. Enkät svar och intervjuer ger olika bilder av huruvida texter väljs utifrån elevernas intresse erfarenhet och behov. Inspektörerna fick dock se flertalet goda exempel under besöket på skolan där eleverna själva valt de texter arbetar med. Även digitalt förmedlade texter förekommer regelbundet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?* uppvisar huvudsakligen starka sidor. Skolans tekniska, materiella och kompetensmässiga struktur ger eleverna möjlighet att få ta del av många olika sorters texttyper.

*Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?***Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen**

- lärarna anpassar undervisningen efter textens syfte och karaktär
- läraren ger eleverna förutsättningar att utveckla olika lässtrategier
- läraren utgår från elevernas intressen och erfarenheter
- läraren utgår från elevernas behov vid bearbetning av text

Skolinspektionens bedömning

De lektioner Skolinspektionen besökte på Ringsbergsskolan hade olika karaktär och struktur; högläsning, tyst läsning, dramatisering och multimediala arbetsformer mm. Huruvida detta var föranlett i huvudsak av den aktuella texten eller lärarnas personliga intressen är svårt att bedöma. Undervisningen omfattar också att lära eleverna olika lässtrategier. Lärarna väljer texter eller delar av texter anpassade efter elevernas behov och kursplanens krav.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper* uppvisar i huvudsak starka sidor. Undervisningen anpassas efter textens syfte och karaktär. Även elevernas behov, intressen och erfarenheter tillåts styra valet av texter.

Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren använder sig av olika digitala medier i sin läsundervisning.
- Läraren ger eleverna genom undervisningen kunskap om olika digitala mediers språk och funktion.
- Läraren ger eleverna möjlighet att söka information via digitala medier samt ger dem verktyg för att kunna kritiskt granska internet och olika digitala medier.

Skolinspektionens bedömning

Endast en av de observerade lektionerna omfattade digitalt förmedlade texter då texter visades via dator och projektor som underlag för elevernas arbete. Intervjuer med lärare och elever och enkäter ger dock en samstämmig bild av att detta är något man arbetar ofta med. Eleverna får såväl ta del av som skapa och kommunicera kring digitalt förmedlade texter. Undervisningen omfattar även förmågan att kritiskt granska texter av olika slag. Eftersom datorn används i alla ämnen på skolan gäller detta inte enbart undervisningen i svenska.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Får eleverna arbeta med digitala textförmedlande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap* är ett huvudsakligen starkt område på skolan. Satsningen på datorer till alla elever i kombination med en hög IT-mognad i organisationen har inneburit att eleverna får arbeta med digitalt förmedlade texter och att kritiskt granska dem.

Rapport

2012-04-24

12 (15)

Dnr 400-2011:1833

Följer skola/läraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Exempel på indikatorer vid granskningen av frågeställningen

- Läraren/skolan följer upp elevernas förmåga att läsa förstå och tolka och bearbeta olika texttyper.
- Läraren/skolan tar tillvara resultatet av uppföljningen för att förbättra läsundervisningen.

Skolinspektionens bedömning

På Ringsbergsskolan följer man på såväl lärar- som skolnivå upp elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas krav. Så även elevernas förmåga att läsa, förstå, tolka och bearbeta olika texttyper. Detta arbete börjar redan när eleverna kommer till skolan i årskurs 1 eller senare och omfattar även eventuella stödbehov. I de fall utvärderingar visar att undervisningen inte är ändamålsenlig görs förändringar för ökad måluppfyllelse till exempel i gruppering av eleverna eller vilka metoder som används i klassrummet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Följer skola/läraren systematiskt upp elevers läsutveckling och tas uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen* är ett huvudsakligen starkt område på skolan. Rektor och i synnerhet lärarna följer elevernas utveckling i läsning och förändringar av undervisningen görs vid behov.

Bakgrundsuppgifter om Ringsbergsskolan

Ringsbergsskolan är en kommunal skola med förskoleklass och årskurserna 1 - 9 med estetisk profil vilket innebär att förutom de nationella och lokala styrdokumenterna utgår arbetet även ifrån de estetiska läroprocesserna. Skolan, som har en klass i varje årskurs, ligger centralt i Växjö.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med Skolinspektionens ämnesgranskningar är att belysa och bedöma om undervisningen överensstämmer med läroplanens och kursplanernas mål och riktlinjer och om undervisningen bedrivs på ett effektivt sätt, det vill säga bidrar till att elevernas kunskaper utvecklas så långt som möjligt inom ramen för givna mål.

I denna granskning riktas särskilt fokus mot kvaliteten i läsundervisningen i ämnet svenska och hur skolorna följer upp och utvecklar elevernas läsförmåga och läsförståelse under grundskolans avslutande årskurser. Enligt flera forskare finns det ett klart samband mellan betyg som elever i de senare åren i grundskolan får och elevernas läsförmåga vilket gör detta angeläget. I granskningen är mer preciserat följande frågeställningar centrala:

Får eleverna i läsundervisningen ta del av olika texttyper?

Får eleverna bearbeta de texter som används på ett sätt som stimulerar deras läsutveckling och förmåga att förstå, tolka och uppleva olika texttyper?

Får eleverna arbeta med digitala textförmelande medier på ett sätt som gör att de utvecklar en kunskap om digitala mediers språk och funktion samt utvecklar förmågan att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap?

Följer skolan systematiskt upp elevers läsutveckling och tar uppföljningsresultaten tillvara i utvecklingen av läsundervisningen?

Utöver ovanstående frågeställningar granskas även allmänna undervisningskvaliteter. Granskningen genomförs genom att följande aspekter på undervisningens kvalitet belyses:

Struktur och organisation

Individanpassning, variation och utmaning

Trygg stödjande och uppmuntrande lärandemiljö

Elevernas medverkan och aktivitet, feedback och feedforward

Rapport

2012-04-24

14 (15)

Dnr 400-2011:1833

Metod och material

Valet av metoder utgår från det övergripande syftet med ämnesgranskningar och den aktuella granskningens frågeställningar samt aspekter på allmänna undervisningskvaliteter. De observationsscheman, elevenkäter och intervjuguider som behandlas utarbetas med utgångspunkt från forskning om läsundervisning, den gällande läroplanen och kursplanen för svenska. Nedan beskrivs de metoder som kompletterar och förstärker varandra för att besvara projektets frågeställningar.

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med läsundervisning i ämnet svenska. Resultat från elevernas nationella ämnesprov i läsförståelse och betygsresultat i ämnet svenska, lärarnas utbildning och kompetensutveckling, hur skolan arbetar utifrån styrdokumentet när det gäller läsundervisning, vilka textmaterial skolan använder sig av samt hur man systematiskt arbetar med att följa upp, utvärdera och utveckla läsundervisningen undersöks genom dokumentstudier. Dokumentstudierna förbereder även inspektörerna för skolbesöket och ger underlag för att ställa frågor.

Genom strukturerade lektionsobservationer granskas undervisningens kvalitet när det gäller arbetet med läsundervisning samt allmänna undervisningskvaliteter. Klassrumsobservationer är en viktig metod för att kunna se samspelet mellan lärare, elev och lektionens innehåll. Observationerna ger underlag för att besvara projektets frågeställningar men också hur läroplanens och kursplanens mål och riktlinjer avspeglas i undervisningen. Det finns en risk att inspektörerna under klassrumsobservationerna inte kommer att se någon läsundervisning. För att undvika detta informeras skolorna om syftet med granskningen och de centrala frågeställningarna. Skolan och lärarna får då möjlighet att förbereda sig för granskningen så att inspektörerna får en möjlighet att se hur skolan arbetar med läsundervisning. En möjlighet är att inspektörerna får se en undervisning som i normalfallet inte bedrivs. Skulle undervisningen visa sig ha en hög kvalitet har en del av syftet med granskningen uppnåtts. Bedrivs det däremot inte någon läsundervisning är det viktigt att de allmändidaktiska inslagen i undervisningen observeras och bedöms genom att allmänna undervisningskvaliteter granskas. Läraren ska i förväg ge observatörerna en lektionsplanering samt uppgifter om elevsammansättningen i klassen. Under lektionsobservationerna värderas ett antal kriterier som kan anses vara positiva exempel av en aspekt av läsundervisning. Detta görs i ett observationsschema som innehåller många olika aspekter av läsundervisningen och av allmänna undervisningskvaliteter. Observationerna av hela lektioner utförs av två inspektörer som under lektionen för löpande anteckningar. I direkt anslutning till lektionen fyller inspektörerna enskilt i sina observationsscheman. Därefter diskuterar de sina bedömningar och sammanställer detta i ett gemensamt observationsschema. I samband med klassrumsobservationerna intervjuas undervisande lärare kort före och

efter lektionen utifrån en frågeguide. Observationerna är också vara ett underlag för elev- och lärarintervjuerna.

Intervjuer med elever, lärare och rektor ger tillsammans med övriga metoder en helhetsbild av läsundervisningen i skolan av de faktorer som kan ha betydelse för lärandet. Frågor om lässtrategier, läsmiljöer, anpassning av läsundervisningen, lärarnas kompetens och erfarenhet samt hur skolan systematiskt utvecklar läsundervisningen är viktiga för att komplettera det man sett i undervisningen och i dokumenten. Såväl elever som lärare och rektor kommer att, vid intervjuerna, få besvara frågor utifrån ett frågeformulär. Samtliga lärare som undervisar elever i årskurserna 7–9 i ämnet svenska på aktuell skola intervjuas. Om det finns speciella ämnesansvariga i ämnet så som specialpedagoger eller motsvarande ansvariga för stöd kommer även de att intervjuas. Elever till intervjuerna väljs ut från alla klasser i respektive årskurser. Både pojkar och flickor, samt elever med svensk respektive utländsk bakgrund, ska ingå. Medverkan är dock frivillig.

Elevenkäter ska ses som en metod att få kompletterande svar på de centrala frågeställningarna. Enkäterna kan ge exempel på vilka texter eleverna får ta del av, om eleverna får läsa texter utifrån erfarenhet, intresse och behov samt om eleverna har tillgång till texter genom olika medier. Dessutom kan det ge en bild av om svaren skiljer sig åt mellan pojkar och flickor. Elevenkäten genomförs bland en slumpvis uttagen klass/grupp elever födda 1996 i varje skola vilka deltagit i någon av de observerade lektionerna. Enkäter till lärare och rektor används inte. Istället får rektorn och lärarna ett antal frågor i förväg utifrån de centrala frågeställningarna för att kunna förbereda sig inför intervjun